

УДК 7.96.015.132.376.1

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ДІТЕЙ СПЕЦІАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Юрій ПЕТРИШИН, Петро ДАЦКІВ, Дмитро СТЕПАНЮК

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Заняття фізичним вихованням дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, є важливим засобом зміцнення їх здоров'я, розвитку рухових і психологічних якостей, своєрідним захистом від залежності від наркотиків та здійснення протиправних дій. Складовою частиною формування особистості дітей-сиріт є розвиток рухових якостей.

Ключові слова: діти-сироти, фізичний розвиток, тести, учні.

Постановка проблеми. Заняття фізичним вихованням дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, є важливим засобом зміцнення їх здоров'я, розвитку рухових і психологічних якостей, своєрідним захистом від залежності від наркотиків та здійснення протиправних дій. Цілеспрямоване залучення підлітків до занять фізичними вправами дозволить ефективно протистояти поширенню антисоціальних явищ, шкідливих звичок, сприяти формуванню здорового способу життя [2, 3].

При вихованні дітей в умовах закладів інтернатного типу, нестача рухової діяльності із перших років життя, призводить до виникнення відхилень та відставання у фізичному і психічному розвитку порівняно з їх однолітками, які виховуються в сім'ї [5].

Утому числі у фізичному вихованні дітей-сиріт виявляється особлива роль учителя-інструктора, вчителя-вихователя і всього юнацького колективу, оскільки відсутня головна підтримка і допомога дітей-сиріт – підтримка батьків [2].

Можливість використання засобів самовдосконалення і виховання дітей-сиріт, підготовка їх до праці міститься в самій специфіці секційних занять із фізичного виховання як виду діяльності. Розвиток у дітей життєво важливих рухових якостей, удосконалення психічних процесів, починаючи від відносно простих на рівні психомоторики, і закінчуючи найбільш складними інтелектуальними на рівні мислення й уявлення – це турбота про дитину, про її здоров'я і подальшу успішну соціальну адаптацію.

Об'єкт дослідження – фізичне виховання учнів.

Предмет дослідження. Порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості дітей-сиріт, що займаються у школах-інтернатах та учнів ЗОШ.

Мета дослідження. Дослідити особливості рівня фізичної підготовленості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки.

У цій роботі ми хотіли порівняти розбіжності у школярів. За даними деяких авторів існують різні дані щодо висвітлення цього питання, більше того охоплені різноманітні вікові періоди (Хлебцевич, 2006).

Для вивчення фізичної підготовленості учнів ми використовували тести, за допомогою яких можна визначити найбільш важливі рухові якості юнаків – швидкість, силу, витривалість, спритність, статичну рівновагу та гнучкість.

Проведеними нами дослідженнями встановлено, що вихідні значення фізичної підготовленості школярів збігаються з даними, отриманими іншими авторами [4, 6].

Так, із табл. 1 видно, що хлопці 8 класів ЗОШ № 3 у деяких показниках відстають від хлопців школи-інтернату, хоча в деяких – навпаки. Достовірні відмінності зауважимо лише у швидкісно-силовій вправі та силі. За загальною бальною оцінкою хлопці школи інтернату випереджають однолітків. На нашу думку це можна пояснити двома причинами: або високим рівнем прояву фізичних якостей учнів, або недосконалим плануванням. За даними кореляційних взаємозв'язків видно, що існує зв'язок між спритністю та силою ($r=0,505$), між спритністю та швидкістю ($r=0,758$). Така ж тенденція спостерігається і в хлопців 8 класів ЗОШ № 3.

Показники ФП у школярів 8 класу школи-інтернату та ЗОШ №3

Показники	Хлопці (школа-інтернат) (n=9) (M ± n)	Хлопці (ЗОШ № 3) (n=16) (M ± n)	P
Швидкість (30 м), с	5,1 ± 0,14	5,1 ± 0,09	0,95
Витривалість (2000 м), хв	9,6 ± 0,25	9,7 ± 0,22	0,68
Гнучкість, см	5,0 ± 1,41	6,4 ± 2,41	0,61
Сила, (разів)	8,2 ± 1,67	7,0 ± 2,44	0,01
Спритність, с	9,8 ± 0,22	10,1 ± 0,16	0,81
Шв.-силова вправа	178,7 ± 7,76	183,4 ± 4,56	0,05
Заг. оцінка (бали)	7,7 ± 0,90	7,3 ± 0,64	0,72

Примітка. Достовірність різниці визначали за допомогою критерію Вілкоксона.

Аналіз результатів тестування дівчат 8-х класів свідчить про різнонаправлені тенденції при прояві тих чи інших якостей (табл. 2).

Таблиця 2

Показники ФП у школярів 8 класу школи-інтернату та ЗОШ №3

Показники	Дівчата (школа-інтернат) (n=6) (M ± n)	Дівчата (ЗОШ № 3) (n=11) (M ± n)	P
Швидкість (30 м), с	6,1 ± 1,08	5,6 ± 0,1	0,10
Витривалість (2000 м), хв	11,3 ± 0,17	11,9 ± 0,28	0,28
Гнучкість, см	12,0 ± 2,0	13,1 ± 0,8	0,23
Сила, (разів)	16,5 ± 0,6	14,2 ± 0,37	0,01
Спритність, с	10,8 ± 0,12	10,4 ± 0,1	0,34
Шв.-силова вправа	143,3 ± 14,6	162,3 ± 4,39	0,01
Заг. оцінка (бали)	7,8 ± 0,68	8,5 ± 0,41	0,04

Примітка. Достовірність різниці визначали за допомогою критерію Вілкоксона.

Достовірною різницею в прояві тих чи інших фізичних якостей спостерігається в силі, швидкісно-силовій вправі та загальній оцінці в балах. За іншими параметрами фізичної підготовленості достовірних відмінностей не виявлено. За бальною оцінкою біг на 30 м у дівчат становить 1 бал, що свідчить про низький рівень. До надзвичайно низького рівня досягнень учнів можна віднести гнучкість, силу які оцінюються менше ніж одним балом.

Аналіз літературних джерел показує, що в цьому віці існують сприятливі умови для подальшого удосконалення швидкості рухів. Значна рухливість нервових процесів зумовлює швидкість зміни нервових скорочень і розслаблень і сприяє прояву максимального темпу рухів.

Як бачимо, згідно з табл. 3, дані хлопців 9 класів ЗОШ № 3 з більшості показників не вирізняються. Достовірні відмінності зазначено лише в силі. Найбільше зростання сили окремих м'язів відбувається в період від 14 до 17 років. Витривалість ліпше розвинена у хлопців школи-інтернату. Важливість розвитку витривалості та закономірності її виховання в онтогенезі вивчало багато вітчизняних та зарубіжних науковців. За загальною бальною оцінкою, хлопці 9 класів школи інтернату випереджають однолітків.

Достовірною різницею в прояві тих чи інших фізичних якостях у дівчат 9 класу спостерігається у спритності, швидкісно-силовій вправі (табл. 4). За іншими параметрами фізичної підготовленості достовірних відмінностей не виявлено.

Так, із табл. 5 видно, що хлопці 10 класів ЗОШ № 3 у деяких показниках відстають від хлопців школи-інтернату, хоча в деяких навпаки. Достовірні відмінності зазначено лише у швидкій силі та в гнучкості. За загальною бальною оцінкою хлопці школи інтернату випереджають однолітків, хоча ці дані недостовірні.

Таблиця 3

Показники ФП у школярів 9 класу школи-інтернату та ЗОШ №3

Показники	Хлопці (школа-інтернат) (n=7) (M ± n)	Хлопці (ЗОШ № 3) (n=15) (M ± n)	P
Швидкість (30 м), с	4,9 ± 0,10	5,2 ± 0,32	0,95
Витривалість (2000 м), хв	9,8 ± 1,22	10,2 ± 0,65	0,68
Гнучкість, см	7,0 ± 2,58	8,0 ± 2,88	0,61
Сила, (разів)	10,2 ± 2,0	9,4 ± 2,43	0,01
Спритність, с	10,2 ± 0,09	10,6 ± 0,12	0,81
Шв.-силова вправа	208,3 ± 4,01	210,1 ± 6,57	0,81
Заг. оцінка (бали)	9,8 ± 0,48	7,5 ± 0,53	0,72

Примітка. Достовірність різниці визначали за допомогою критерію Вілкоксона.

Таблиця 4

Показники ФП у школярів 9 класу школи-інтернату та ЗОШ №3

Показники	Дівчата (школа-інтернат) (n=16) (M ± n)	Дівчата (ЗОШ № 3) (n=22) (M ± n)	P
Швидкість (30 м), с	6,0 ± 0,08	6,2 ± 0,26	0,10
Витривалість (2000 м), хв	11,9 ± 1,17	12,3 ± 1,28	0,28
Гнучкість, см	12,0 ± 2,0	10,6 ± 1,39	0,32
Сила, (разів)	14,5 ± 2,6	11,7 ± 1,37	0,01
Спритність, с	11,7 ± 0,05	11,0 ± 0,6	0,04
Шв.-силова вправа	157,5 ± 7,6	166,5 ± 8,3	0,01
Заг. оцінка (бали)	7,0 ± 1,6	6,0 ± 0,55	0,42

Примітка. Достовірність різниці визначали за допомогою критерію Вілкоксона.

Таблиця 5

Показники ФП у школярів 10 класу школи-інтернату та ЗОШ №3

Показники	Хлопці (школа-інтернат) (n=7) (M ± n)	Хлопці (ЗОШ № 3) (n=6) (M ± n)	P
Швидкість (30 м), с	4,8 ± 0,07	4,7 ± 0,05	0,95
Витривалість (2000 м), хв	9,4 ± 0,53	10,0 ± 0,24	0,68
Гнучкість, см	8,0 ± 2,6	6,4 ± 1,25	0,01
Сила, (разів)	10,7 ± 0,33	9,3 ± 1,4	0,05
Спритність, с	9,6 ± 0,26	9,4 ± 0,15	0,81
Шв.- силова вправа	227,2 ± 6,6	204,3 ± 6,5	0,01
Заг. оцінка (бали)	9,9 ± 0,55	9,5 ± 0,62	0,42

Примітка. Достовірність різниці визначали за допомогою критерію Вілкоксона.

Таблиця 6

Показники ФП у школярів 10 класу школи-інтернату та ЗОШ №3

Показники	Дівчата (школа-інтернат) (n=6) (M ± n)	Дівчата (ЗОШ № 3) (n=10) (M ± n)	P
Швидкість (30 м), с	5,5 ± 0,13	5,6 ± 0,24	0,12
Витривалість (2000 м), хв	11,1 ± 1,34	11,4 ± 1,28	0,18
Гнучкість, см	12,5 ± 2,6	8,6 ± 2,09	0,01
Сила, (разів)	12,5 ± 0,9	10,7 ± 1,37	0,05
Спритність, с	10,8 ± 0,16	11,1 ± 0,2	0,08
Шв.-силова вправа	173,9 ± 9,4	159,2 ± 7,0	0,01
Заг. оцінка (бали)	7,2 ± 0,8	6,7 ± 1,4	0,06

Примітка. Достовірність різниці визначали за допомогою критерію Вілкоксона.

Аналіз результатів тестування дівчат 10-х класів згідно з табл. 6 свідчить про односторонню тенденцію при прояві тих чи інших якостей.

Достовірна різниця у дівчат 10 класу фізичних якостях така сама, як і у хлопців. За іншими параметрами фізичної підготовленості достовірних відмінностей не виявлено.

Так із табл. 7 видно, що хлопці 11 класів ЗОШ № 3 у більшості показників відстають від хлопців школи-інтернату. Достовірні відмінності зазначено лише у швидкісно-силовій вправі та силі. За загальним бальним оцінюванням хлопці школи-інтернату випереджають однолітків із ЗОШ.

Таблиця 7

Показники ФП у школярів 11 класу школи-інтернат та ЗОШ №3

Показники	Хлопці (школа-інтернат) (n=9) (M ± n)	Хлопці (ЗОШ № 3) (n=9) (M ± n)	P
Швидкість (30 м), с	4,6 ± 0,14	4,7 ± 0,09	0,65
Витривалість (2000 м), хв	9,4 ± 0,23	9,8 ± 1,34	0,13
Гнучкість, см	7,3 ± 1,6	7,2 ± 1,6	0,96
Сила, (разів)	12,6 ± 1,52	11,7 ± 2,4	0,05
Спритність, с	9,0 ± 0,07	9,3 ± 0,1	0,49
Шв.-силова вправа	221,2 ± 7,2	215,6 ± 4,5	0,01
Заг. оцінка (бали)	8,2 ± 0,85	8,1 ± 0,92	0,95

Примітка. Достовірність різниці визначали за допомогою критерію Вілкоксона.

Достовірна різниця у дівчат 11-х класів спостерігається в силі, швидкісно-силовій вправі, та гнучкості (табл. 8). За іншими параметрами фізичної підготовленості достовірних відмінностей не виявлено.

Таблиця 8

Показники ФП у школярів 10 класу школи-інтернат та ЗОШ №3

Показники	Дівчата (школа-інтернат) (n=5) (M ± n)	Дівчата (ЗОШ № 3) (n=8) (M ± n)	P
Швидкість (30 м), с	5,1 ± 0,13	5,0 ± 0,24	0,68
Витривалість (2000 м), хв	10,9 ± 2,34	11,2 ± 3,4	0,18
Гнучкість, см	10,6 ± 2,6	7,4 ± 1,6	0,01
Сила, (разів)	17,2 ± 1,8	15,5 ± 2,37	0,05
Спритність, с	10,6 ± 0,13	11,5 ± 0,21	0,08
Шв.-силова вправа	169,9 ± 4,8	152,5 ± 7,5	0,01
Заг. оцінка (бали)	6,4 ± 1,8	6,0 ± 1,14	0,82

Примітка. Достовірність різниці визначали за допомогою критерію Вілкоксона.

У старших класах спостерігається зниження показників у показниках гнучкості та швидкісно – силовій вправі. За бальним оцінюванням це становить 1 бал і менше згідно з навчальною програмою.

Висновок. Якісний аналіз темпів зростання показників фізичної підготовленості з використанням статистичного критерію (нормованого відхилення) і відносної величини (відсоток зросту) дозволив визначити зміни в розвитку фізичних якостей у хлопців і дівчат школи-інтернату та ЗОШ № 3 м. Костополя.

Порівняння показників фізичної підготовленості учнів, які виховуються в спеціалізованих закладах і учнів ЗОШ, свідчить про те, що за більшістю показників учні ЗОШ відстають у фізичному розвитку від своїх однолітків.

Список літератури

1. Апанасенко Г. Л. Физическое развитие детей и подростков. / Г. Л. Апанасенко. – К. : Здоров'я, 1985. – 80 с.

2. Варывдин В. А. Управление системой социальной защиты детства. : учеб. пособ. / Варывдин В. А., Клемантович И. П. – М. : Педагогическое общество России, 2004. – 192 с.
3. Соціальне сирітство в Україні: експертна оцінка та аналіз існуючої в Україні системи утримання та виховання дітей, позбавлених батьківського піклування. / Волинець Л. С., Комарова Н. М., Антонова-Турищенко О. [та ін.] – К. : Студцентр, 1998. – 120с.
4. Гаркуша С. В. Стан фізичної підготовленості школярів різних вікових груп / Гаркуша С. В., Осадчий О. В., Маслов В. М. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Х., 2002. – № 15. – С. 36 – 42.
5. Кобзар Б. С. Специфіка позаурочної виховної роботи з учнями шкіл-інтернатів для дітей-сиріт та дітей, які залишились без піклування батьків / Кобзар Б. С., Постовойтов Є. П. – К. : Стило, 1997. – 231 с.
6. Петришин Ю. Особливості проявів рівня фізичної підготовленості учнів загальноосвітніх шкіл м. Львова / Юрій Петришин, Петро Дацків, Ольга Римар // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2009. – Вип. 13, т. 2. – С. 127–133
7. Recommended Standards For Physical Activity In School / Ballard K., Caldwell D., Dunn C. [et. al.] – Raleigh : NC, 2005.

УРОВЕНЬ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ ДЕТЕЙ СПЕЦИАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Юрий ПЕТРИШИН, Петро ДАЦКИВ, Дмитрий СТЕПАНИУК

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. Занятия физическим воспитанием детей-сирот и детей лишенных родительской опеки, является важным средством укрепления их здоровья, развития двигательных и психологических качеств, своеобразной защитой от пристрастия к наркотикам и совершения противоправных действий. Составной частью формирования личности детей-сирот является развитие двигательных качеств.

Ключевые слова: дети-сироты, физическое развитие, тесты, ученики.

LEVEL OF PHYSICAL CHILD OF SPECIAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Yuri PETRYSHYN, Petro DACKIV, Dmitry STEPANIUK

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. Physical education for orphans and children deprived of parental care is essential in strengthening their health, development of motor and psychological qualities wich might protect them a way from drugs addiction and the illegal actions. Development of motor skills is considered to be an integral constituent of moulding an orphans' identity.

Key words: orphans, physical development, tests, students.